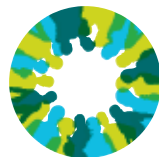

Kwaliteitsteams Veiligheid voor het primair onderwijs

Nederlands
Jeugd
instituut

Op veel manieren draagt de overheid direct of indirect bij aan de kwaliteit van het onderwijs. Zo realiseert de overheid niet alleen voorwaarden voor inhoudelijk goed onderwijs, maar besteedt ze ook aandacht aan bijvoorbeeld leerlingenzorg, de implementatie en toerusting van zorg- en adviesteams, en onderwijs-zorgarrangementen.

De komende jaren wil de overheid verder investeren in de sociale veiligheid in en om de school. Om scholen hierbij (kosteloos) te ondersteunen zijn de Kwaliteitsteams Veiligheid in het leven geroepen.

Deze folder informeert directies en bovenschools managers in het primair onderwijs, intern begeleiders, coördinatoren van samenwerkingsverbanden, chefs regiopolitie en veiligheidscoördinatoren van gemeenten over de mogelijkheid om Kwaliteitsteams Veiligheid in te zetten.

Een veilige en zorgzame school

De school is een plek waar leerlingen niet alleen kennis verwerven, maar waar zij zich ook ontwikkelen: cognitief, sociaal-emotioneel, lichamelijk, en in gedrag.

De school moet daarbij een veilige plek zijn waar leerlingen, ouders en leerkrachten zich op hun gemak voelen. Een plek waar het gesprek tussen leerlingen, leerkrachten en ouders over een veilig pedagogisch klimaat vanzelfsprekend is.

Scholen moeten echter tegelijk antwoorden vinden op intrigerende, maar vaak lastige kwesties, die samenhangen met maatschappelijke ontwikkelingen en die via de leerlingen de school binnenkomen. De scholen worden, of ze nu willen of niet, daarmee geconfronteerd. 'Als het regent in de samenleving, giet het op de scholen', aldus socioloog Kees Schuyt. Het zorg dragen voor een veilige school vraagt daarbij alle aandacht.

De leerlingenzorg, het zorgteam, het zorg- en adviesteam, onderwijs-zorgprogramma's en aandacht voor sociale veiligheid dragen samen bij aan een veilige, zorgzame en gezonde school.

Zorg en veiligheid hangen nauw samen. Aandacht voor leerlingen en – indien nodig – zorg voor de individuele leerling bewerkstelligen immers een veiliger klimaat. Ook samenwerking en onderlinge afstemming tussen school, ouders, buurt, politie en gemeente zijn essentieel om te komen tot een veilige school.

De leerkracht ziet zich bij het werken aan een veilig schoolklimaat vaak geconfronteerd met situaties waarin hij of zij zich machteloos voelt en niet goed weet hoe te reageren.

We geven hier enkele voorbeelden waarbij betrokkenen zich afvragen wat ze moeten doen en of hun aanpak wel de juiste is. De voorbeelden zijn gebaseerd op praktijkervaringen van leerkrachten, intern begeleiders en anderen die te maken hebben met sociale veiligheid in en om de school. Deze verhalen geven een indruk van de vragen en problemen waarbij scholen een beroep kunnen doen op consultants van de Kwaliteitsteams Veiligheid van het Nederlands Jeugdinstituut. Of gebruik kunnen maken van het instrumentarium dat het Nederlands Jeugdinstituut voor scholen heeft samengesteld om zelf de sociale veiligheid te meten en te verbeteren.

Voorbeeld 1: Wat doet de school aan pesten?

Er zijn verschillende vormen van pestgedrag. De pesterijen kunnen zich verbaal, fysiek, materieel, mentaal of sociaal uiten. Pesten gebeurt meestal niet een of enkele keren, maar kan langere tijd duren, vooral omdat het slachtoffer het vaak verzwijgt. Het gepeste kind schaamt zich al snel, is bang voor represailles en vertelt het noch thuis of op school.

Een meisje van 12 aan het woord:

‘Ik ben zes jaar zwaar gepest. In groep 1 kwamen kinderen naar me toe en begonnen vervelende dingen tegen mij te zeggen en dat is zes jaar doorgegaan. In groep 3 begon ze me te pesten omdat ik dyslexie heb; ik vond het zo

vervelend dat ik soms geen werkjes maakte. En in groep 6 kreeg ik MSN en je raadt het al: ze begonnen me uit te schelden en ik kreeg berichtjes van kinderen die ik niet kende. Ze zeiden dingen die ik nog steeds niet kwijt ben geraakt. Op een dag pakten ze mijn tas en gooiden die in de container en sloegen mij in de bosjes. Je zou denken dat ik dit allemaal aan mijn ouders vertelde, maar dat heb ik niet gedaan. Toen ik thuiskwam met mijn blauwe plekken kon ik het niet meer verbergen en heb toen alles verteld over die zes jaar dat ik gepest werd.’

Wat kan een school doen om pesten te voorkomen of tijdig te ontdekken? En hoe wordt daarbij omgegaan met de ouders?

Voorbeeld 2:

Wanneer (en hoe) vraagt de school de politie om ondersteuning?

Een ouder van een leerling stormt boos de klas binnen om verhaal te halen bij een leerkracht. Deze beschuldigde volgens hem zijn zoon onterecht van het vernielen van een mobieltje van een medeleerling. De leerkracht geeft op de gang aan dat ze met hem naar de directeur wil om in diens bijzijn de klacht aan te horen én om haar verhaal te doen. De ouder weigert dit en schreeuwt dat ze 'allemaal onder één hoedje spelen'. De leerkracht verzoekt hem om dan nu de school te verlaten en op een ander tijdstip terug te komen.

Hoe toegankelijk mag en moet de school zijn tijdens schooluren? En wat te doen als grenzen worden overschreden? De politie inschakelen?

Voorbeeld 3:

Discriminatie die de school binnendringt

Een meisje van 10 vertelt:

'Ik ben bruin, en ik was vorige keer op dansen en toen vroeg een Marokkaans kind aan me: wil je een chocolaatje? Haha, zo zei ze het. Lief hè? Toen zei ik: nee, dankje. Toen zei haar moeder: je bent zelf al chocolade, haha. En ik heb me nog nooit zo vernederd gevoeld, ik dacht dat ik er gewoon bijhoorde! Maar nee, alleen maar om mijn huidskleur! Ik wist niet wat ik moest doen, maar mijn vader is Surinaams en mijn ma Nederlands, ik ben heel erg lichtbruin en gewoon in Nederland geboren, heb me nog nooit zo vernederd gevoeld en voel me niet meer op mijn gemak!'

Moet de school bijdragen aan het voorkomen van discriminatie? En hoe doet ze dat?

Voorbeeld 4: Draagvlak voor veiligheid?

Een school is enthousiast bezig geweest met het opstellen van school- en klasseregels. Ze hangen op bordjes in de gang en in de klas. Op een ouderavond brengt een van de ouders echter naar voren dat hij het helemaal niet eens is met enkele regels die hij via zijn zoon heeft vernomen. Hij vindt dat die regels zijn opgesteld voor de raddraaiers op school en niet van toepassing zijn op zijn zoon.

Hoe zorgt de school ervoor dat iedereen – leerkrachten, ondersteunend personeel, ouders en leerlingen – zich medeverantwoordelijk voelt voor de veiligheid in en om de school?

Voorbeeld 5: Wat is de verantwoordelijkheid van de gemeente bij schoolveiligheid?

Een basisschool in een grote stad is gevestigd in een dynamische buurt met veel nationaliteiten en grote demografische verschillen. De weerslag hiervan is op school goed te merken. Het is er voortdurend rumoerig, hectisch, met iedere dag weer bewogen – positieve en negatieve – momenten. Het is ook duidelijk dat de school door de invloed van de buurt veel op haar bord krijgt en niet op alles een antwoord heeft. Mede daardoor ontstaan gevoelens van onveiligheid bij kinderen en leerkrachten.

Moet de gemeente de school ondersteunen om bij te dragen aan een veilig schoolklimaat? En zo ja, hoe?

Wat hebben Kwaliteitsteams Veiligheid aan scholen te bieden?

De Kwaliteitsteams Veiligheid helpen scholen om vragen over veiligheid in en om de school te analyseren en te zoeken naar mogelijke oplossingen. De teams bestaan uit medewerkers van het Centrum voor Criminaliteitspreventie en Veiligheid, bureaus Halt, Algemeen Pedagogisch Studiecentrum, het Nederlands Jeugdinstituut en veiligheidscoördinatoren uit het onderwijs. Schoolbesturen, schoolleiding en intern begeleiders kunnen de Kwaliteitsteams Veiligheid inschakelen om in maximaal drie contacten ondersteuning te geven. Naast de vragen die bij de voorbeelden staan, kan het gaan om vragen als:

- Hoe kan de school structureel voorkomende situaties van sociale onveiligheid aanpakken?
- Hoe kan de school zorgen voor duidelijke afspraken met de politie?
- Op welke wijze kan de school een betere afstemming tussen veiligheid- en zorgbeleid realiseren?
- Hoe kan de school haar personeel, ouders, leerlingen en medezeggenschapsraad betrekken bij het inhoud geven aan sociale veiligheid?
- Welke bestuurlijke afspraken kan de school met de gemeente maken over veiligheid in en om de school?

In een follow-upcontact wordt nagegaan of de ondersteuning voldoende effect heeft gehad.

Kosten

Door subsidiëring van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap zijn er voor scholen geen kosten verbonden aan de inzet van de Kwaliteitsteams Veiligheid.

Bereikbaarheid

De Kwaliteitsteams Veiligheid zijn ondergebracht bij het Nederlands Jeugdinstituut en bereikbaar op werkdagen tussen 10 en 12 uur, telefoon (030) 230 67 44 of e-mail kwaliteitsteamsveiligheid@nji.nl.

Voor meer informatie kunt u terecht op www.nji.nl/kwaliteitsteamsveiligheid.

© 2009 Nederlands Jeugdinstituut

Tekst: Daan Wienke en Marij Bosdriesz

Foto's: Bettina Neumann

PO RAAD

iii centrum
criminaliteitspreventie
veiligheid

N centrum voor
NASCHOLING
AMSTERDAM

Halt.

Nederlands
Jeugd
instituut

